

DELAVSKA POLITIKA

POLITIČEN DNEVNIK

Izhaja vsak delavnik ob 11. dopoldne.
Uredništvo je v Ljubljani, Breg štev. 12./II.
Rokopisi se ne vračajo. Nestrakana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Ljubljana, Breg 10-12. pritličje.
Cek. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.
Naročnina za državo SHS znaša mesečno: v Ljubljani in po pošti 20.— Din, po raznašalcih izven Ljubljane 22.— Din za inozemstvo mesečno 32.— Din.
Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta 2 25 Din. Pri večjem številu objav popust.

Št. 82.

V Ljubljani, ponedeljek 12. aprila 1926.

Leto I.

Na potu konsolidacije.

Grozne posledice svetovne vojne so najbolj občutile balkanske države, katere so izkrvavele v medsebojnih borbah in notranjih prepirih. Povojni socialni, agrarni in politični potresi v teh državah so imeli mnogo globokejši značaj nego v zapadnih evropskih državah. Ti potresi tudi danes še pretresajo Balkan v škodo njegovih prebivalcev. Vzroke temu je iskati v kulturni, socialni in poljedelski, naravnost primitivni zastalosti balkanskih držav, ki so še danes polkolonialne države velikih evropskih sil. Ti povojni socialni potresi v balkanskih državah so morali logično odsevat tudi na sorazmerno slabi balkanski delavski pokret, ki se kot rezultat modernega kapitalističnega gospodarstva na Balkanu nahaja še v povojno. Po izkušnji še mladi in duhovno še neopredeljeni ni bil ta pokret sposoben postaviti se tem potresom v bran, odnosno jim dati pravi pravec.

Predvojni organizacijski in duhovni okviri delavskega pokreta na Balkanu so bili preveč ozki in slabi, da bi mogli idejno osvoboditi one ogromne surove mase, katere so po vojni iz najrazličnejših motivov in vsled socialnih razmer prešle vanj. Bolna duševna psihoza teh novih mas je napačno pojmovala strankarske politične in idejne borbe ter splošne socialne, ki so kulminirale v državljanskih vstavnih bojih, strahoviti reakciji in belemu terorju. Naravno, da so te mase, ki niso pravzaprav še spadale v delavski pokret, pustile za seboj žalostne razvaline. Ta trpka usoda je zadela tako delavski pokret v Jugoslaviji, kakor oni v Bolgariji, Romuniji in Grški. En del teh novih pristavev, ki niso imeli po svoji miselnosti nič skupnega z razrednim bojem in razredno stranko, je polagoma prešla v socialno sorodne grupe, drugega dela se je pa polastila popolna duševna apatija, ali pa se je udnil meščanskim strankam. Le neznatna manjšina starih in preizkušenih borcev je ostala na braniku delavskih pravic ter poučena in utrjena v izkušnjah pričela iz razvalin ponovno dvigati pokret.

Delo za obnovitev in razširjenje delavskega pokreta na Balkanu je težko. Poleg skoraj vsesplošnega zastrupljenja in razvojenja vplivajo nanj tudi posebne balkanske razmere. Balkanska buržuazija je pobesnela in juriša na zadnje pridobitve delavskega razreda, misleč, da bo s tem uničila za vedno vsako razredno gibanje. Kljub temu pa delo za obnovo delavskega pokreta napreduje. Demagoške fraze in laži ne zaležejo dolgo, ker izkušnja izuča tudi najbolj zastale mase. Proletariat ne sme biti pasiven med balkanskimi delavci, opazamo vsestransko razširjenje delavskega pokreta. Posebno dobro obeta naš jugoslovanski pokret, kjer je tudi sindikalno gibanje že skoro tako močno, kakor je bilo prej. Ravno v to svrhu, da se proces konsolidiranja zlasti sindikalnega, v balkanskih državah pospeši, se je sklicala v Sofiji balkanska sindikalna konfe-

Balkanska konferenca strokovnih organizacij.

Sofija, 12. aprila. Ob velikem zanimanju cele bolgarske javnosti je otvoril sodrug Denev kot tajnik bolgarskih strokovnih organizacij balkansko konferenco. Konferenci predseduje podpredsednik Amsterdamske internacionale Mertens. Konferenca bo obravnavala vsa vprašanja v treh komisijah, ki so jih izvolili. Te komisije so začele takoj z delom in so deloma tekom večeršnjega dneva tudi že podale poročila in predloge. Z največjim odobravanjem pa je sprejela konferenca nagovor s. Luke Pavičevića, ki je poudaril potrebo, da vodi bolgarski in jugoslovanski proletarijat kljub vsem zaprekam in oviram šovinističnih nacionalističnih krogov neustrašeno borbo za brat-

sko nujedenjenje bolgarskega in jugoslovanskega naroda.

Balkanska konferenca pomeni važen mejnik v zgodovini strokovnega delavskega gibanja. Po sklepih balkanske konference bo proletarijat v balkanskih državah enotno in vzajemno gradil in upostavil strokovni pokret, tesno se nasklanjajoč na internacionalno strokovno gibanje.

Konferenca sama pa je obenem po svojem rezultatu važen in zgodovinski dogodek tudi v pogledu zblizanja balkanskih držav. Po balkanski konferenci bo proletarijat v balkanskih državah s podvojeno silo in energijo upostavil najtesnejše medsebojne zveze, ki bodo morale nujno zblizati tudi narode posameznih balkanskih držav.

Prvi odmor nove vlade.

Belgrad, 12. aprila. Po izvršeni zaprisegi vseh ministrov je šele nastopilo zopet znano belgrajsko politično zatišje. Do zaprisege so namreč tudi najbolj poučeni politični krogi, ki pa nimajo neposrednih zvez z raznimi kamerilami, izključevali možnost take rešitve belgrajske krize. Zato se po eni strani pojavlja pri nekaterih močan interes, da ugotove in odkrijejo one tajne sile, ki so kljub odporu in nasprotovanju najvišjih in najbolj odločilnih faktorjev izsilili to rešitev.

Nekateri pomotno in napačno trdijo, da se je sedanja solucija vladne krize izvedla proti Pašičevi volji. Nasprotno pa je res, da je prevzel Uzunović ministrsko predsedstvo le na Pašičev poziv, in na njegov poziv bo zopet izzval Uzunović vladno krizo takoj, ko bodo spravili s sveta afero Rade Pašiča. Prihodnji dnevi bodo pokazali, da je tako solucijo izsilil ravno Pašič sam, posluščujoč se svoje zaslombe in svojega vpliva v visokih krogih.

Zato pa se tudi v vodilnih radikalnih krogih s podvojeno silo for-

sira in uveljavlja Pašičeva aktivnost in s podvojeno silo hoče prikazati najvišjim krogom v državi, da vodi politiko radikalne stranke slejkoprej le Pašič.

Ves politični razvoj prihodnjih tednov se bo osredotočil proti radičevcem. Radikali bodo skušali dokazati vsemu svetu, da je Radič državi nevaren in škodljiv, za monarhijo pa absolutno nezanesljiv. V Samoupravi so že pričeli radikali proti Radiču odkrito ofenzivo.

Politično zatišje, ki je nastopilo po sestavi nove vlade, je seveda belgrajski običaj. Interes za politiko se v tukajšnjih krogih istoveti z interesom za vladne izpremembe, drugače pa se politična javnost apatično zadržuje na nedelavnosti ministrov.

Danes tudi nihče več ne razlablja o vzrokih zadnje vladne krize. Zato je tudi za belgrajsko javnost docela brezpredmetno, kedaj se bo zopet sestel belgrajski parlament. Glavno je, da ni več krize in zato lahko počiva politično in gospodarsko življenje v državi.

pismu vršiti vojaško službo, dalje obiskovati šolo in posebej pa še, plačevati davke. Državna oblastva so gibanje verske sekte doslej mirno trpela. Ker pa so se teh naukov posluževali posebno davkoplačevalci, so državna oblastva začela te sektaše preganjati. — Pri nas pa davkoplačevalci še niso napravili take sekte.

EKSPRESNI VLAK SKOČIL S TIRA.

Varšava, 12. aprila. Na progi Dunaj-Lvov je skočil s tira ekspresni vlak, kar pa ni zahtevalo človeških žrtev in lažje ranjenih samo nekaj potnikov.

Češke ter zastopniki sindikalne internacionale. Ta konferenca je zgodovinskega značaja, od nje pričakuje balkanski proletarijat prav mnogo. O sklepih in delu te velevažne in prepotrebne konference bomo obširno poročali.

PRED RESNIM KONFLIKTOM V ANGLEŠKI RUDARSKI INDUSTRIJI.

London, 12. aprila. Kakor znano, je izdelala posebna komisija obširen načrt za sanacijo rudarske industrije. Po tem načrtu pa naj bi se znižale rudarskemu delavstvu mezde in podaljšal delovni čas. Seveda je delavstvo oba predloga odklonilo, dočim vztrajajo rudarski podjetniki na tem, da se ti predlogi brezpogojno izvedejo. Uvedena tozadevna pogajanja med delavstvom in podjetniki so ostala brezuspešna. Zato so odnatovali zastopniki rudarskih organizacij v Evropo, da dogovorno z rudarsko internacionalo pripravijo vse, da se prepreči v slučaju stavke dovoz premoga v Anglijo. Tudi z amsterdamsko internacionalo so stopili delegati v stik in tudi ta bo naravno z vsem svojim vplivom podpirala resno gibanje angleških rudarjev.

PET SMUČARJEV PONESREČILO

Dunaj, 12. aprila. Za Velikonočne praznike je napravilo pet dunajskih turistov smučarski izlet. Dasi pa bi se morala družba že davno vrniti domov, jo še sedaj zastonj iščejo po okolišu, kamor so se namenili. Zanimivo je, da je imel eden turistov še močan ovitek na nogi za nezgodo, ki jo je na izletu pred nekaj tedni utrpel.

Občni zbor Konzumnega društva za Slovenijo v Ljubljani.

Včeraj se je vršil v sejni dvorani ljubljanskega magistrata ob polnoštevni udeležbi delegatov redni občni zbor naše najmočnejše zadrudne organizacije. V celodnevem stvarnem in resnem delu je obdelal občni zbor ves dnevni red, odobril predložene računske zaključke in izvolil v smislu zadrudnih pravil nove člane ravateljstva in nadzorstva.

O poteku občnega zbora, njegovih važnih in za bodoče zadrudno delo nadvse pomembnih sklepov bomo še pisali. Danes pa z iskrenim zadoščenjem ugotavljamo samo tole: Tudi občni zbor Konzumnega društva za Slovenijo se je vršil v znamenju zbiranja vseh delovnih sil v razrednem delavskem gibanju. Tudi v zadrudnih organizacijah je zmagovala načelo koncentracije dela in koncentracije požrtvovalnosti. Vsi sodrugi, ki so bili včeraj izvoljeni v načelstvo in nadzorstvo so nam porok, da bo ostala naša največja zadruga na dosedanji višini in ob temnem in iskrenem, ter z ljubeznijo do zadrudnega dela prožetem sodelovanju z vsemi onimi našimi sodrugi, ki so upostavili velikansko zgradbo zadrudnih organizacij, bo rasla zadrudna organizacija, obenem pa moč in vpliv delavskega razreda.

Izmed obravnavanih točk je bila zelo važna razprava o izpremembi zadrudnih pravil in prihodnji občni zbor se bo obširno pečal s predlaganimi izpremembami pravil. Po absolutiranem gospodarskem programu v zadrudnem delu so se izvolili v načelstvo na mesto izstopivših zadrudnikov sledeči ss.: Franjo Vilhar, Franc Rozman in Rado Čelešnik. V nadzorstvo pa: Anton Kristan, Filip Uratnik, Albin Lajovic, A. Brezarjeva, Fr. Stanjko, Pelikan, Josip Petejar in Jurij Jeram.

Svetovno
znano

FOX

čistilo je za čevlje
vendar najboljše.

Križem sveta.

Lahko pridobljene zasluge. Mornariški častnik Turgot je pod vladno Ludovika XV. prabil nekoč vsemogočnega ministra, vojvodo pl. Choiseula, naj bi posredoval pri kralju za njegovo povišanje. Choiseul je pripomnil, da je zelo težko, priporočati kralju povsem neznan osebo in je slednji vprašal Turgota: »Ne poznate mar nikogar v Versailles?« »Ne... o pač! Dvornega vrtnarja Richarda!« »Dobro,« je dejal minister. »Vaša stvar je v redu.« Še isti večer se je kralj laskavo izrazil o neki vrsti jedi. Choiseul je takoj izrazil priliko in jel pripovedovati svojemu monarhu, češ, dvorni vrtnar je kuharju podal način priprave za to jed, kar mu je nedavno razodel neki Turgot, mornariški častnik. Naslednjega dne je Choiseul kralju osebno predstavil Turgota in posredoval h krati za njegovo povišanje. Ko je kralj čul ime Turgota, je takoj prijazno pristavil: »Pridobili ste si že veliko zaslug za državo; za to boste povišani.«

Ruska cerkev odpravila menihe in nune. Kakor poroča »Krasnaja Gazeta«, je sinod ruske žive cerkve odredil, da se odpravijo vsi redovi menihov in nun ter zapro vsi samostani v Uniji sovjetskih republik. Program žive cerkve za odpravo redov je bil sprejet že leta 1923, toda ni bil še popolnoma izveden. V mnogih krajih so redovniki ostali pod masko »delavske občine«. Odredba žive cerkve se glasi med drugim: »Sinod smatra, da menihi in nune ne spadajo več v sedanji moderni čas. Menihi in nune so tipični paraziti. Rešitev problema je, da redovniki in redovnice preklicajo svoje obveze in začnejo življenje produktivnega delavca.«

Zinovjev izgubil vodstvo. Zinovjev je izgubil predsedništvo sovjeta v Leningradu. Nikolaj Kumarov je bil izvoljen na njegovo mesto. Predsednik sovjeta v Leningradu je toliko kot guverner province. Tako Zinovjev stopnjema izgublja vpliv, odkar se je spri s Stalinovo frakcijo v ruski komunistični stranki.

Ključ za čitanje Kitajske pisave. Tolmač kitajskega jezika v San Franciscu, Endicott Gardner je po 40 letnem delu in raziskovanju spisal brošuro, ki omogoča na lahek način dokopati se v ogromno kopico kitajskih črk. Na 150. straneh je sestavljen 3227 črkovnih korenov, s katerimi je mogoče razbrati 44.400 besed in črk. Kakor znano, je v Kitajskem jeziku treba za vsako besedo poseben znak.

Duševna zmedenost posledica španske bolezni? V večjih mestih Rusije razsaja že dalj časa španska bolezen, ki zahteva ogromno žrtv. Samo v Leningradu je vsak dan čez 2000 opasno obolelih. V mnogih slučajih so opazili, da so bolniki španske po okrevanju zapadali nekaki duševni zmedenosti. Zdravniki upajo, da so ti znaki samo začasni, vendar se boje, da bi ostali trajni in na stotine ljudi za stalno duševno omračili.

12 milijonov Nemcev zahteva konfiskacijo. 12.500.000 nemških državljani je podpisalo petico za ljudsko glasovanje o zadevi premoženja bivšega cesarja in ostalih vladarjev, ako parlament ne sprejme predloga, da se biveše dinastije popolnoma razlastijo. Peticija je dobila 8.500.000 glasov več kot je potrebno v smislu nemške zvezne ustave.

Največje drevo. Med znamenitosti severne Amerike pritevajo posebno ogromna mamutova drevesa v Kaliforniji. Nepopisen je vtis, ki ga dobi gledalec, ko vidi pred seboj to velikanško drevo. Doslej največje mamutovo drevo je segalo več ko tri sto čevljev v višino; njegov največji obseg pri tleh je znašal 90 čevljev in deblo se je dalo primerjati z ogromnim stolpom, ker dobi drevo šele v višini 75-90 čevljev prve veje. Mamutova drevesa raste v gajih gorskih obronkov v Kaliforniji in sticer v višini 3600 do 6300 čevljev. Starost tega pragozrega velikan znaša, ko se zgrudi, do 3500 let. Kakšna čuda je doživelo in kaj bi nam moglo povedati mamutovo drevo, ki je bilo že ob Kristovem rojstvu v moški dobi! Skoro vsem mamutovim drevesom manjkajo vrhovi Viharji so te-

kom stoletij šli preko njih in jih polomili. Ker se število teh dreves vedno bolj krči, jih tamošnje oblasti ščitijo s postavbo v zakoniku. Največje čudo pa je, da so pri tleh mamutovega drevesa že napravili predor, tako velik, da je šla skozen lahko dvoprežna kočija, težko natovorjen voz ali pa jezdec na konju.

Drag rokopis. Nedavno je bila v Londonu dražba za Miltonov rokopis. Prva ponudba se je glasila na 1000 funtov šterlingov, v kratkem je prišel rokopis na ceno 7.200 funtov šterlingov in bil za toliko tudi prodan. Rokopis je iz leta 1623.

Agent, ki zna. Agent z velikim kovčekom v roki potrkva in vstopi. Gospod Kurež je sam doma. — Agent: Prosim, kupite knjigo o zgodovini starega Egipta, vezano v dobre platnice, tiskano na indijskem papirju. — Kurež: Eh, slabo vidim, ne čitam dosti. Ne kupim. — Agent: O, vi potrebujete dobra očala! Tukaj imam izvrstna stekla. Okvir je iz želvine kosti, jamčena za — Kurež: Prosim, idite! Jaz vas ne čujem. — Agent: Ne slišite dobro? Poskusite tole nlesno trombico iz imenitnega blaga in cena je nizka. Prava sreča za vse gluhe — Kurež: Idite in zaprite vrata! Ali ne vidite, da veter nosi prah v sobo? — Agent: Tale električna sesalka, gospod, posesa in pobere vsak najmanjši prašek s preproge, zaves, poda, posodja, pohištva — Kurež: Idite k vragu! Mene že boli glava — Tukaj imam pilule, ki stanejo samo 5 Din. Ni boljšega zoper glavobol, neuralgijo, otečene bezgavke in črne pike pred očmi — Kurež: Vidim, da moram poklicati policaja! — Agent: Ah, gospod, tale policajska piščalka stane samo 4 dinarje. Glas je čist, močan in mil. Samo enkrat zapiskate in policaj takoj priteče in — Kurež: Prokleti — Hej, Sultan! Kje si, vražji pes? Daj ga, daj ga, daj ga! — Agent: Dobro, da ste me spomnili, gospod! Tukaj imam izborne pasje kolačke — Kaj vam pa je, gospod? Vi ste omedleli? — Takoj pokličem zdravnika na vaš telefon in račun najdete tukaj na mizi...

Nikoli še ni bilo o političnem življenju v Sloveniji tako izrazitega osebnostnega boja, še nikoli nismo doživljali takih in tako krutih razočaranj in nikoli nas še ni tako izrabljalo politično demagoštvo na eni strani, davčno izcejanje na drugi strani. Meščansko časopisje je zgubilo vso moralno oporo, zgubilo smisel za estetiko in smisel za ljubezen do sočloveka. Za politično programno borbo smatra osebnostne izbruhe na svojega nasprotnika, ne pobiija njegovih tez s stvarnimi argumenti, oblija ga z gnojnico škodoželjnosti, kako bi izpodrinilo nasprotnika od kruha. In meščansko časopisje je zabredlo v tako amoralno blato, da se je bati, da demoralizira ves narod, kar seveda očitno želi in hoče. Zastrupljati ga hoče in ga zastruplja z namenoma spolsko literaturo, z zavijanjii in pobarvanimi tendencami ga hoče zavesti v protislovja in iz protislovij in dvoma v svoje mlakuže. Najnujnejša naloga vseh poštenih ljudi je, da napravijo temu konec.

SKRAJNI JE ČAS

je, da se prepricate, da eder par nogavic z žigom in znamko (rdečo, modro ali zlato)

„ključ“

traja kakor štirje pari drugih

Dobivajo se v prodajalnah.

Kultura.

Drama.

Ponedeljek, 12.: »Ana Christie«, E.

Torek, 13.: Zaprto.

Sreda, 14.: »Henrik IV.« B.

Opera.

Ponedeljek, 12.: Zaprto.

Torek, 13.: »Wally«, F.

Sreda, 14.: »Boris Godunov«, A.

Obletnica Putjatove smrti. Ljubljanska drama ponovi prihodnji teden Dostojevskega roman »Idijota« v režiji kot ga je inscinal pokojni Boris Putjata.

»Pod lipo«, družinski mesečnik se čezdalje lepše razvija in z letošnjim letom je krenil v ostro začrtano pot, ki mu daje garancijo, da bo med delavstvom res našel razumevanja in da mu bo dajal vsestranskega gradiva, dobrih pesmi, močne in ne plehke proze in razumljivih znanstvenih razmotirvanj. 4. številka je prinesla dobro študijo o Heineju in nekaj posrečenih prevodov izmed njegovih socialnih pesmi. Za političnega historika je važna razprava »O početkih socialističnega gibanja na Slovenskem«. 4. štev. je i po vsebini i pestrosti najboljša do sedaj. Delavstvo naj sega po svojih listih in svojih revijah, v teh bo našel svojih smernic, ne pa v meščanskih, koder se delavstvo zavaja v meglenost pojmovanja. Naročajte »Pod lipo«, da bo list mogel priti do višine, kot si jo je začrtal. Naroča se v uredništvo »Pod lipo«, Prule 15, in stane letno samo 36.— Din.

Dnevne novice.

Vladne krize se vršijo v Belgradu, kajpak Ljubljana pri tem težkem poslu ne prihaja v poštev. Ljubljana ne, cela Slovenija, kot del velike Jugoslavije, pa. Vsaj v bratski državi in pri bratskem razdeljevanju oblasti. Po so v daljnem Belgradu zaenkrat mnenja, da se take stvari Slovenije ne tičejo, in da bodo odpravili vse lepo in prav tudi sami. V nekem pogledu je to celo razumljivo in opravičljivo. Kdo pa naj zastopa danes Slovenijo v vladi? Zerjav, katerega politična moč in pomembnost sega kvečjemu od »Jutra« in »Naroda« do »Domovine«? Pucelj, katerega vpliv je omejen na Male in Velike Lašče? Niko Zupanič, ki je rekel in napisal »Ave Mirja«? Žebot, ki je prišel ob »Stražo«? Rekl boste, kaj pa Anton Korošec? Eh, to je ono. Po vseh božjih pravilih in človeških postavah, bi morala zastopati Slovenijo v vladi Slovenska ljudska stranka, odnosno njen šef. Pa kaj, ko si je Radić vtepel v glavo, da je Slovenija zastopana v vladi že v trenutku, ko je on sam v vladi kot zastopnik vseh stokavskih in kajkavskih Slovencev? Naši klerikaleci se menda še vedno dovolj ne zavedajo, da živimo v Jugoslaviji, to se pravi, na onem delu sveta, kjer se večna politika vodi in rešuje tako, kakor je poštenemu Kranjcu, odnosno Stajercu težko razumljivo. Je pa Zerjav drugačen tič. On se je tako hitro asimilirail, da ga še belgrajčanje smatrajo za srbskega političarja. Kakor da bi bil iz njihovega testa, mesa in krvi. Naši demokrati so sploh vsi tako močno asimilirani, da jim je več za vlado in za koncesije in druge take konesacije, kakor pa za avtonomijo. Dr. Korošec naj se prej asimilira, potem se bo stvar že uredila. Vladnih kriz bo pa še vedno dosti, in različnih prilik tudi.

Nikoli še ni bilo o političnem življenju v Sloveniji tako izrazitega osebnostnega boja, še nikoli nismo doživljali takih in tako krutih razočaranj in nikoli nas še ni tako izrabljalo politično demagoštvo na eni strani, davčno izcejanje na drugi strani. Meščansko časopisje je zgubilo vso moralno oporo, zgubilo smisel za estetiko in smisel za ljubezen do sočloveka. Za politično programno borbo smatra osebnostne izbruhe na svojega nasprotnika, ne pobiija njegovih tez s stvarnimi argumenti, oblija ga z gnojnico škodoželjnosti, kako bi izpodrinilo nasprotnika od kruha. In meščansko časopisje je zabredlo v tako amoralno blato, da se je bati, da demoralizira ves narod, kar seveda očitno želi in hoče. Zastrupljati ga hoče in ga zastruplja z namenoma spolsko literaturo, z zavijanjii in pobarvanimi tendencami ga hoče zavesti v protislovja in iz protislovij in dvoma v svoje mlakuže. Najnujnejša naloga vseh poštenih ljudi je, da napravijo temu konec.

Meščansko časopisje vstvarja avtoritete in jih hkrati ubija, svoja božanstva ustvarja, nasprotnikova strmo glavlja, resnice daje krinko laži na obraz, laži krinko resnice. In to je borbenost, to naj bo način družabnega boja! Zdi se, da je naša javnost že tolikanj zastrupljena, da se ne zna več izkupati iz blata in ne prenese več idejnega stvarnega, v objektivnem tonu poudenega boja. Tudi delavstvo se je v muogem že zastrupilo z manirami meščanskih listov in ne zna več in ne more več razlikovati ideje od osebe, kot ravno meščanske stranke namenoma nočejo razlikovati vlade od države, ker jim to tako bolj kaže. Pa naj meščanske stranke ostanejo v svoji nemoralnosti, delavee, ti se pa dvignite!

Narodni muzej bo od prihodnje nedelje (11. aprila t. l.) naprej zopet odprt za splošen, brezplačen poset vsako nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne. — Od maja t. l. dalje bo zopet znova pristopna tudi prva dvorana muzejske galerije slik, kjer je bila zadnja leta nastanjena čitalnica francoskega instituta. Tu bodo občinstvu začasno na vpogled vse važnejše nove pridobitve odn. predmeti, ki doslej sploh še niso bili razstavljeni. Tako bodo ob severni steni te dvorane poleg fragmentov pozno-romanskega in gotskega

slikarstva razstavljeni portreti Pesjakove rodbine (m. dr. pesnica Lujiza Pesjakova in njen oče dr. Blaž Chrobat, Prešernov šef) od umetnikov Herleina, Langusa in Stroja, dalje Schlandererjev portret Nik. Mereka ter izborna Čebejeva dvojna, nabožna slika; kasneje pride zraven še slika M. B. z detetom, remek — delo italijanske renesanse. V vitrini sredi sobane pa bodo razstavljene razne kulturno-zgodovinske drobnarije, zgodovinski spomini (avtograf komponista Jurija Mihevcica!), topografske slike, stari jugoslovanski novei ter arheološke najdbe (frimske izkopine iz Ljubljane, Vrhnike in Polhovega Gradea).

Politični simboli. Na izpraznjeno poslaniško mesto v parlamentu je prišel namestnik naravnost iz zapora. Osumljen je bil, da se brati s hajduki. Ta poslanec pripada demokratiški stranki. Zares, naš parlamentarizem in naša demokracija sta silno simbolična.

»Svoboda« Ljubljana poziva vse člane in članice ljubljanske podružnice, da najpozneje do 1. maja oddajo svoje članske izkaznice med uradnimi urami od 10.—13. in 16.—19. ure v tajništvu »Svobode«, Zidovska ulica 1-1. Odbor potrebuje izkaznice v svrhu revizije. Onim članom, ki do določenega roka ne bodo vrnili svojih članskih izkaznic, ugasnejo članske pravice. — Odbor.

Delavei v tovarni stolov in upognjenega lesa, ki je last Kobliškega v Poljčanah so korporativno začeli stavkati, ker jim je podjetje nameravalo znižati plačo za 15 procentov. Delavei so solidarni in podjetje stoji. Če bodo ostali skupni tudi nadalje, je upati, da bodo uspeli pri svojih zahtevah. Tu se bo torej jasno pokazalo, kakšna moč je v solidarnosti in se bo mogoče tudi pri ostalem delavstvu rodilo spoznanje, da je le v solidarnosti delavstva rešitev.

Obravnava proti Radu Pašiću. Beograjsko sodišče prve stopnje je odredilo na dan 12. maja obravnavo proti Radi Pašiću, sinu bivšega ministrskega predsednika, radi tožbe Dragotina Stojadinovića, inspektorja ministristva za trgovino in industrijo.

Strajk bogoslovcev v Cetinju. Zadnjič smo že poročali, da so cetinjski bogoslovci stopili v stavko, ker jih je vodstvo bogoslovnice sililo, da hodijo na trg kupovali živila. Ministrstvo za vere je sedaj odposlalo posebnega odposlanca v Cetinje, da se na lieu mesta prepriča o vzrokih stavke in da skuša pomiriti stavkajoče bogoslovce.

Prva žena v novosaški odvetniški zbornici. Odvetniška zbornica v Novem Sadu je vpisala med svoje članke gospo dr. Milić.

354 američanskih zdravnikov dopse 6. junija pod vodstvom dr. Charlesa H. Mapa in dr. Williama Pečka na Dunaj, da si ogledajo tamošnje klinike. Preje obiščejo ti zdravniki še Rim, Florencia, Pisto, Milan, Švico in Monakovo.

Tatovi se lotijo tudi grobov. V neki vasi v bližini Zagreba je umrlo mlado in lepo dekle in njen oče je tako ljubil, da je mrtvaški oder okinal z vsem mogočim cvetjem in tudi z zlatom. Ko so dekletu pokopali, so jele po vasi krožiti vesti, da je v dekletovem grobu neprecenljivo bogastva in srebra, katerega je obupani oče zakopal s hčerko. In ni čuda, da so se polakomnili marsikateri tega bogastva in neko noč so neznani zlikovci odprli grobnico, pa našli niso ničesar razen srebrne ure, vredne 300 dinarjev.

Tudi rekord. Belgrajska statistika izkazuje, da je v teku 6 mesecev bilo v Belgradu 1247 totalno pijanih ljudi, katere je zajela policija. Koliko jih je pa bilo totalno pijanih, o katerih statistika ne ve, je po poglavje zase. Kakor kaže, bo Belgrad kmalu dosegel vse možne rekorde.

Bombe za časa krize. Komaj je izbruhnila vladna kriza, so poročali nekateri časopisi, da so poslale bombe iz Moskve, da se pobije dostojanstvenike v balkanskih državah. Hoteli so preplašiti merodajne kroge, da bi dobile vlado takozvane železne roke, pod katero je »sigurnost edino mogoča«.

Ivan Vuk:

Pogled v raj.

Tistikrat je bilo, ko je diktatura proletarijata na Madžarskem zaklicala vsem zavržnim in zaničevanim:

„Vstanite, ki so vam žuljave roke in noge ranjene od kamenja! Zakaj, kerubim z ognjenim mečem lastnika je pregan od vrat prisvojenega lastnine, ki je vaša.“

In zakričalo je, kakor grom, kakor maščevalec, ki prihaja, da odpre vrata vsem: „Kje si ti in vsi vi, ki ste živeli od našega joka in našega škripanja z zobmi? Račun tirjam od vas, ki ste plesali v razkošju na plečih svojega brata, s krvjo oblitih in v mrazu trepetajočega?“...

Odprl je Lucifer-proletarijat širom vrata prekrasnih vil in palač (ter dvignil iz podzemeljskih vlažnih in mrzlih lukenj-stanovanj drobna, nežna bitja, bledolice otročice, svoje mladike.

...V sreči otrok se je vtisnil spomin na diktaturo proletarijata na Madžarskem.

Odpirajo se otroški domovi. Otročičke vodijo po sobanah in vrtovih bivše bankirske vile, sezidane z žulji in znoji proletarijata.

Mati z obrazom, od pomanjkanja in trpljenja izsušenim in razoranim gleda in boža svoje detece.

„Glej... zaboga... Nikdar bi ne verjela, da bo moj mali živel v takšni palači... V takšni palači, kakor cerkev prekrasni... Kakor da gledam vse to v gledališču, v kinematografu... tako je vse okrog mene...“

Druga se smehlja in ne ve, kaj bi.

„Po teh preprogah se bo sprehajal moj otrok,“ govori in tiptje z rokami preproge. „On, ki je moral dosedaj hoditi po umazanih tleh... ves prehlajen in kašljav?... Saj mu tu niti čevčeljkov ni potreba?“

A tretja maha z roko:

„Do sedaj nisem znala, kaj je to oblast nas trpečih in preziranih. Sedaj pa začnem razumevati... To je tisto, ki mu je le pravica... To je vse vsem... To je tisto, kdor dela naj tudi je! Glejte no... V kakšni mehki postelji bo spal moj mali Jurček... Ne več na slamici, že vse gnili tam v kotu...“

Matere si otirajo solze.

Medtem so se po sobanah udomačili otroci. Seznanjali so se med seboj, smejoč se slikam na stenah z veseljem, srebrnim otročjim smehom.

„Ali si bil priden,“ ogovori teta že nekoliko večjega otroka. „Ali si zaslužil, da živiš tu?“

Otrok je pogledal teto.

„Zakaj bi ne zaslužil, teta? Saj je to hiša zidal moj oče, in očetje drugih otrok. On je delal, da jaz živim tu. On je zaslužil, da živim jaz v hiši, ki je delo njegovih ožuljenih rok in z znojem namočenega čela...“

Približal se je tretji otrok.

„Daj, Tonček,“ je rekla teta, deklamuj nam kaj, da bomo poslušali, kako znaš.“

Otrok se je vzravnal. Z močnim glasom je ječ deklamirati Ade Stimsonove „Psalm Dela“. Njegov otroški glas je bil kakor glas proroški.

„In človeštvu sem služilo stoletja. Stoletja sem nosilo breme celega sveta.“

Razrilo sem zemljo. Prisililo sem jo, da rodi bogastva. In storilo sem, da cvete puščava in divja polja sem spremenilo v prekrasne vrtove.

Zbralo sem hrano od zrna in plod od vsega.

Preživljam ves svet. Jaz dajem hrano vsem ljudem.

Udomačilo sem divje zveri; prisilo sem jih, da služijo človeku.

Predem in iz niti delam platno. In sešjem ga, da je obleka. Ves narod oblačim.

Prevrtal sem planine in jih naredil pristopne ljudem. Porušil sem gorske gigante in jih prisposobil človeku.

Jaz sem v žaru topilnic, v pari kotlov, v pisku stroja. Obogatil sem narode. Vse bogastvo sem ustvaril jaz.

Ali oslepele so moje oči in moje roke so zvezali z verigami.

In nisem smel videti bogastva, ki sem ga ustvarjal, ne poreči, moje je. Nisem smel govoriti o dobrinah zemlje, ki pripadajo meni.

Ali začela je padati luska z mojih oči. In spregledal sem. Videl sem in spoznal, da sem okrađen.

Dvignil se bom z vsemi silami in razklenil bom verige. Vzel bom nazaj vse, kar je mojega.

In ustvaril bom zadovoljstvo in izobilje vsem. Mir in veselje bom prinesel večini ljudem. In blagoslovljeno bo vse človeštvo. Srečni bodo prebivalci zemlje.

Zakaj, jaz sem več in močnejši od Mamon.

Diktatura proletarijata je bila zlomljena. Lucifer je bil strmoglavljen še enkrat. Trpljenje vekov ga še ni utrdilo dovolj, da bi vzdržal mogočnost in besnilo bogov. Pred vrata raja se je odpravljala zopet straža kerubinov-hlapcev z ognjenim mečem kri-vice...

Še tisto noč, globoko o polnoči je bivši lastnik vile vzdihel otroke. Stodvajsetim tuberkuloznim otrokom je pregnal sanje življenja.

„Marš od tod... Ven!“

„Zakaj?... Kako?... Saj je to vendar naš dom?! Očetje naši so ga zidali s svojim znojem in škropili s svojo krvjo...“

„Marš ven...“

Treskale so zausnice, žvižgale palice...

Ponoči, globoko v noč se je s hribčka vila dolga procesija otrok — v mesto, v

mrak... v vlažne kleti. Večina njih ni vedela, kje so starši, kam jih vodi pot, po kateri gredo, kako priti k njim... nazaj, — nazaj v siromaštvo, v mrak, v luknje brez zraka... Vzgojiteljci ni, da bi jim kazale pot. Zaprli so jih v ječe... —

Počasi je šla v gluho noč tolpa otrok. Ni bilo solze v očeh, ne joka v grlu. Glasno, uporno in grmeče so pela nežna grla delavskega pesem...

Šport.

Delavski šport v Ameriki. O napredujoči zavesti amerikanskega delavstva nam priča tudi dejstvo, da se šport v amerikanskih delavskih krogih čim bolj širi ter o njem mnogo piše.

Letos 16. maja bodo tekmovali v takozvanem Floral Parku, Union City New Jersey, delavski telovadci in pa lahkoatletci. Prvič pride na program tudi nogomet; s to športno prireditvijo se istočasno svečano začneja nogometno gibanje med amerikanskim delavstvom.

Nova pravila in pravilniki JNS, ki so bila sprejeta na izredni glavni skupščini dne 28. februarja, so stopila v veljavo 1. aprila t. l. ter se veliko ne razlikujejo od prejšnjih.

Za kapetana LNP-a je bil ponovno izvoljen g. Rajgelj, nekdanji aktivni igralec, kateri je znan ne samo kot idealen športnik, temveč tudi kot zelo objektiven športni delavec.

Šiška.

Dne 28. marca je vprizorila »Svoboda« — Šiška »Zvestoba«, dramo v treh dejanjih v Šiški pri Valjavcu.

Glavno vlogo nam je predstavljal s. režiser Pretner, živo, temperamentno in simpatično, le včasih nekoliko prisiljeno. Dasi je imel najtežjo vlogo, jo je rešil zadovoljivo. Sodruga Rozman in Kahne sta rešila svoji vlogi dobro.

Glavna ženska vloga je Milka, vloga sodruzičice Teranove. Imela je prvem dejanju nekoliko treme. Dobra je bila v zadnjem dejanju. Napravila je sicer nekoliko pogrešk, katerih ji pa ne smemo zameriti. Upoštevati je treba namreč, da je prvič nastopila na odru.

Jožeta Štempiharja je igral sodr. Tischler izborni. S svojim izvajanjem je publiko najbolj zabaval. Tischler je podal relativno najbolj originalno figuro, ki je naša vseobče priznanje. Sodruga Zagradnik je preveč pretiral. Sodruga Lazar pa je vzel stvar za sme-

šno. Moje mnenje je, da ta drama ni smešna, temveč resna in zelo globoka.

Izmed ostalih mi je omeniti še sodruzičico Ovsčev v vlogi Lojzike. Igrala je še dokaj dobro, večkrat ji je pušlo na smeh, zato ji priporočam več resnosti. Vsi drugi imajo neznatne vloge. Moška stran boljša od ženske. Igra je uspela. Med odmorji je zabavala ljudstvo s. Milka Teranova s solo-spevi. Tudi to pot se je izkazala za izvrstno pevko. — Radoslav.

Trbovlje.

Poziv k slavnostnemu razviltju zastave trboveljske »Svobode« 22. in 23. majnika 1926. Iz okrožnice na posamezna društva, ki jo je poslala trb. »Svoboda«, je bilo razvidno, da priredi trboveljska »Svoboda« o Binkošti veliki slavnostno razviltje prapora. Velika organizacija je na nje že točno odgovorila. Društva in organizacije pa, ki še niso odgovorile, prosimo, da svojo dolžnost takoj store. Na binkoštno soboto zvečer, t. j. 22. majnika t. l. se bo vršil v dvorani Delavskega doma v Trbovljah veliki slavnostni koncert vseh prijavljenih društev, na binkoštno nedeljo t. j. 23. majnika t. l. pa bo dopoldan slavnostno razviltje zastave, popoldne javni telovadni nastop IYTE »Svobode« iz raznih krajev ter velika prosta zabava z bogatim sporedom itd. Natančen spored in podrobnosti te slavnosti bo razviden iz lepakov, katere bomo razposlali pravočasno vsem prijavljenim društvom in organizacijam. Nadalje prosimo vse udeležence naše slavnosti, da se drže točno vseh naših navodil ter, da o vsem takoj točno odgovarjajo. Dolžnost vseh organizacij je, da se udeležijo slavnosti s svojim praporom! Oni, ki žele, da se jim preskrbi prenočišče za binkoštno soboto zvečer, prosimo, da takoj javijo točno število udeležencev.

Istotako se naj sporoči število udeležencev, da jim pošljemo izkaznice za polovično vožnjo, katere stanejo po Din 10.— ter veljajo za vstop na vse prireditve v dnevih 22. in 23. majnika 1926. Oni pa, ki reflektirajo, da se jim preskrbi za nedeljo kosilo, morajo takoj vpsolati vnaprej naši podružnici Din 12.50, na kar prejmejo tozadevne legitimacije. Naročniki spominskih žebeljev, ki še niso poslali naši podružnici potrebnega zneska, naj to takoj store. Če želi kdo še drugih informacij, naj se takoj obrne na podružnico naše »Svobode«. — Tajništvo trboveljske »Svobode«.

PRODUKCIJA!**Kupujte le**

„Produkcija“ krema
„Produkcija“ mast
„Produkcija“ plavilo
„Produkcija“ čistilo (Produktol)

Lastni izdelki „Produkcije“
osrednje nakupovalne, proizvajalne in prodajalne zadruga v Ljubljani

Konzumno društvo za Slovenijo

registrovana zadruga z omejj. zav. v Ljubljani

sprejema

hranilne vloge

in jih obrestuje po zelo ugodni obrestni meri.

Pojasnila daje ravnateljstvo, Ljubljana VII, Zadrugi Dom.

SPLOŠNO KREDITNO DRUŠTVO V LJUBLJANI

Aleksandrova cesta 5

R. Z. Z. O. Z.

Ustanovljeno 1. 1898

SPREJEMA

hranilne vloge na tekoči račun in jih obrestuje po dogovoru.

na menice, zastavna pisma in lombard po ugodni obrest. meri.

Pisarna: Ljubljana, Aleksandrova cesta štev. 5